

Nieuw Sociaal Contract van Pieter Omtzigt dreigt binding met zijn kiezers kwijt te raken

Posted on 14 februari 2024 by Coen de Jong

Nieuw Sociaal Contract van Pieter Omtzigt zet met het weglopen op 7 februari uit de besprekingen met PVV, VVD en BBB onder leiding van informateur Ronald Plasterk de binding met zijn kiezers op het spel. Volgens het EenVandaag Opiniepanel vindt de helft (47 procent) van de NSC-kiezers het een slechte zaak dat hun partij nu niet in een meerderheidskabinet met PVV, VVD en BBB wil stappen. Ook het vertrouwen in lijsttrekker Pieter Omtzigt is gedaald, van 94 procent vlak na de verkiezingen tot 75 procent nu.

Aan Cicero wordt het inzicht toegeschreven dat je in de politiek altijd het initiatief moet behouden. NSC behaalde op 22 november 2023 zijn 20 zetels voor de Tweede Kamer vrijwel volledig op basis van het vertrouwen van kiezers in lijsttrekker Omtzigt. De partij loopt nu het gevaar zowel het vertrouwen van zijn kiezers als het politiek momentum uit handen te geven. De zwakte ligt in onduidelijke signalen ná de verkiezingen. Waar staat NSC eigenlijk voor?

CDA-spook plaagt NSC

Kernprobleem bij NSC is het verschil in opvattingen tussen de fractie en de kiezers. Een deel van de fractie is geneigd tot het geheel uitsluiten van de PVV. Terwijl de NSC-kiezers volgens het EenVandaag Opiniepanel [op 23 november 2023](#), de dag ná de verkiezingen, een coalitie van hun partij met de PVV in ruime meerderheid (87 procent) acceptabel vonden.

Het spook dat in het verleden bij tijden het CDA plaagde manifesteert zich nu bij NSC: naar links buigend partij kader, teleurgestelde kiezers. Niet voor niets jubelde het christelijk-progressieve (en altijd fel tegen Wilders gekante) dagblad *Trouw* op 10 februari dat Omtzigt 'zijn positie in het midden markeert' – waarbij dat midden stevast een ander woord is voor links.

De meeste van de kiezers die 65 Kamerzetels gaven aan PVV (37), NSC (20) en BBB (8) willen een breuk zien met het beleid van Rutte Drie en Vier: minder migratie, minder (of in ieder geval niet meer) Europa, minder lasten voor de burger van het klimaatbeleid. NSC staat bij deze kwesties soms op de breuklijn. De partij voerde campagne op brede migratiebeperking, maar wil tegelijk de Spreidingswet voor asielmigratie – potentieel een tikkende tijdbom onder de maatschappelijke stabiliteit – uit principe onverkort uitvoeren.

Terwijl kranten en talkshowtafels continu duiders, politieke mastodonten en spreekbuizen van de gevestigde orde laten ageren tégen de gespreksronde tussen VVD, BBB, NSC en PVV (en tégen informateur Ronald Plasterk) ontbreekt bij NSC een (mediagerichte) aanpak om de eigen kernpunten voor het voetlicht te krijgen.

Recente verleden was voorbode

En Pieter Omtzigt wekt soms de indruk dat hij terugschrikt voor de dynamiek waarin hij terecht is gekomen. Zijn unieke kwaliteit – een zeer scherp oog voor het machtsmisbruik onder Rutte Drie en Vier en voor rot in de verhouding tussen overheid en burger – sneeuwt nu onder in het mediageweld rond de vraag 'gaat Wilders wel of niet regeren?'.

Al in verkiezingstijd bracht NSC zijn potentiële kiezers soms in verwarring: naargelang het onderwerp zond de partij de boodschap uit zowel met GroenLinks-

PvdA leider Frans Timmermans als met VVD of BBB te kunnen werken. De campagneleider van NSC, met een verleden binnen het CDA, sprak achter de schermen – denkend aan het succes van Jan-Peter Balkenende lang geleden – van een strategie van ‘in het midden zitten’.

PVV-standpunten acceptabel

De potentiële NSC-kiezers kwamen alleen niet vaak van links en zaten op onderwerpen als toenemende migratie én het culturele onbehagen eromheen ook nauwelijks in het midden. Sterker nog: zoals veel andere kiezers waren ze vaak al teleurgesteld dat de laatste twee Rutte-kabinetten (centrum-)rechtse stemmen gebruikten voor als links ervaren beleid.

Na de verkiezingen, op 10 december 2023, [peilde EenVandaag](#) dat de NSC-stemmers het acceptabel zouden vinden dat hun partij in een kabinet zou stappen met in het regeerakkoord PVV-standpunten als ‘uitzetten van niet-Nederlandse criminelen’ (acceptabel voor 93 procent) en ‘grensbewaking’ (acceptabel voor 65 procent).

Omtzigt zelf wilde niet volmondig een politieke hoofdrol opeisen, ervoer het verwachtingspatroon rond zijn persoon (en de hem aangemeten status van ‘verlosser’) als zwaar, maar voelde zich – na het Toeslagenschandaal – moreel verplicht niet uit de politiek te stappen. Pas in de laatste week van de verkiezingscampagne hield hij – na lang aarzelen – bij het tv-programma *Buitenhof* de mogelijkheid open premier te worden van een (liefst nogal technocratisch en apolitiek) zakenkabinet.

Omtzigt kon ook moeilijk bevatten dat politieke tegenstanders als de VVD'ers Mark Rutte en Annemarie Jorritsma zonder scrupules in staat waren hem in de rug aan te vallen, puur uit machtsoverwegingen. Omtzigt is snel geraakt door kritiek op zijn persoon in de media, die de afgelopen week regelmatig anonieme uitspraken over hem optekenden van mensen die ooit met hem werkten en die vaak neerkwamen op ‘zie je wel’. En hij is beducht voor machinaties van andere partijen via diezelfde media.

Zelfoverschatting

Hoeveel zicht heeft Omtzigt op waar zijn eigen mensen qua opvattingen staan? Kamerleden en bestuursleden van NSC komen voor een flink deel uit het persoonlijke netwerk van Omtzigt zelf, waaronder veel oud-CDA'ers én partijvoorzitter Bert van Boggelen – die een achtergrond heeft bij GroenLinks en de christelijke vakbond CNV. Overige fractieleden zijn kort voor de verkiezingen geselecteerd op maatschappelijke vakkennis.

Dat de verdeeldheid over samenwerken met de PVV – verdeeldheid die in verkiezingstijd al ontsproot – in het openbaar doorschemert kan duiden op zelfoverschatting bij (eigenzinnige) fractieleden die wellicht soms vergeten dat ze niet op eigen kracht maar in het kielzog van Omtzigt in de Kamer zijn gekomen.

Een aantal fractieleden is [hun aanvoerder tot last](#) zodra de media kritische vragen beginnen te stellen over het formatieproces. De 'luiken dicht'-reflex – in verkiezingstijd soms al proefbaar – begint een kenmerk van de communicatie te worden. Een poging op 7 februari om via geselecteerde journalisten het nieuws van de plotselinge 'formatiebreuk' naar buiten te brengen mislukte pijnlijk, mede omdat een concept-email aan de leden uitlekte.

Het wekte bevreemding dat partijvoorzitter Van Boggelen op 10 februari een brief stuurde aan de NSC-leden met de eenzijdige mededeling dat de partij de route naar deelname aan een rechts meerderheidskabinet begroef. Dus voorafgaand aan bijeenkomsten met een kleine groep geselecteerde leden – achter gesloten deuren en zonder media.

Onzeker

Of Omtzigts bestuurlijke hervormingsagenda voor Nederland nog kans maakt binnen een rechts minderheidskabinet (dat de NSC-fractie volgens het eindverslag van Plasterk begin januari nog bereid was te gedogen) is onzeker. Nog sterker geldt dat voor eventuele besprekingen met GroenLinks-PvdA van Frans Timmermans en met D66 – partijen die bovendien elke vorm van asielmigratiebeperking onmogelijk zullen maken. En dat was niet waarvoor de meeste kiezers van NSC naar de stembus gingen.

Coen de Jong was van eind september tot 22 november 2023 (als vrijwilliger) campagneadviseur voor de partij Nieuw Sociaal Contract van Pieter Omtzigt.

Wynia's Week verschijnt ook dit jaar 104 keer met even onafhankelijke als broodnodige berichtgeving. Plus video's en podcasts. De donateurs maken dat mogelijk. **Doet u mee?** Hartelijk dank!